

SAMODZIELNOŚĆ DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Samodzielność w życiu dziecka jest niezwykle istotna w podejmowaniu codziennych wyzwań i działań. Wynika z potrzeby bycia niezależnym, gromadzenia licznych doświadczeń, pokonywania przeszkód oraz sprawdzania swoich możliwości. Łączy się także z gotowością do ponoszenia konsekwencji własnych wyborów. Osiągnięcie sukcesu w tym zakresie wiąże się z rozwojem wielu innych sfer osobowości.

W kształtowaniu samodzielności ważną rolę odgrywa najbliższe środowisko, ponieważ dziecko wykonuje o własnych siłach pierwsze czynności w domu rodzinnym. Jego rozwój zależy, więc od warunków, postawy rodziców, metod wychowania, umiejętności kierowania rozwojem. **Rodzinę można więc nazwać pierwszą szkołą edukacji usamodzielniającej.**

Wykonując proste czynności dziecko zaspokaja własne dążenia do autonomii i samodzielności. Brak sytuacji sprzyjających rozwijaniu samodzielnego działania, umiejętności praktycznych, prowadzi do stopniowego „zabijania” tej tak ważnej wrodzonej cechy człowieka. **Ochronianie, wyłączenie powodują zahamowanie rozwoju takich cech, jak niezależność, odpowiedzialność.** Ponadto dziecko pozbawione możliwości samodzielnego rozwoju, w życiu dorosłym posiada poczucie niższej wartości oraz nie przejawia dążności do samorozwoju i samorealizacji.

Jak zatem rozwijać samodzielność dziecka?

RADY DLA RODZICÓW

Nie wyrecaj dziecka, pozwalaj mu na odkrywanie własnych możliwości i ograniczeń, aby dobrze rozumiało samego siebie i otaczający je świat. Nie mów, że jest za małe: nauczy się później; to jest dla niego za trudne; jak ja to zrobię to będzie lepiej i szybciej...

Włączaj dziecko w codzienne czynności domowe, np. przygotuj z nim posiłki, zachęcaj do pomocy w utrzymaniu porządku, włączaj w proces ustalania sposobu spędzania wolnego czasu przez członków rodziny. Ustal z dzieckiem jego obowiązki domowe o stopniu trudności dostosowanym do jego możliwości.

Daj swobodę, pozwalaj popełniać błędy, ufaj w jego możliwości.

Zachęcaj dziecko do podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów (adekwatnych do jego możliwości rozwojowych) zarówno w zabawie, np. W co się bawić? Czym się bawić? Z kim się bawić?, jak i w codziennych życiowych czynnościach, np. Które spodnie założyć? Co zjeść: kanapkę czy jogurt? Jak spędzić czas: budować z klocków czy poczytać książkę?

Okaz szacunek dla dziecięcych zmagania i trudu jaki wkłada np. w samodzielne ubieranie się, utrzymanie porządku wśród zabawek, czy jedzenie. Dyskretnie obserwuj, jak sobie radzi z tymi czynnościami, pomagaj tylko wtedy, gdy zachodzi taka potrzeba (w przypadku nieudanych prób).

Obserwuj i nazywaj to co udało się dziecku zrobić samodzielnie.

Doceniaj każdy wysiłek jaki podejmuje, zwracaj uwagę, jakie ma to znaczenie i dla niego i dla ciebie (Jestem dumna, że potrafisz... Cieszę się, że ci się udało... Wierzę, że poradzisz sobie z tym też jutro w przedszkolu.)

Nie zadawaj zbyt wielu pytań, nie spiesz się z daniem odpowiedzi i gotowym rozwiązaniem kiedy dziecko rozwiązuje jakiś problem. Zapytaj je co o tym myśli, zachęć do korzystania z cudzych doświadczeń np. twoich, starszego rodzeństwa, kolegów z przedszkola.

Wspieraj dziecko w sytuacji porażek i ucz aktywnego ich pokonywania.

Informuj, że jesteś dumny z jego pracy i wysiłku, a w sytuacjach niepowodzeń namawiaj do kolejnych prób.

Doceniaj inicjatywę, a nie efekty działań (Widzę, że wiele trudu włożyłeś w zawiązanie sznurowadeł na kokardkę. Cieszę się, że udało ci się zrobić pierwszy węzełek. Nad kokardką trzeba jeszcze popracować)

Daj dziecku czas, okazuj cierpliwość, nie irytuj się, gdy zmagają się z jakąś czynnością.

Osiąganiu czynności może towarzyszyć również nieporządek (np. podczas jedzenia), ale to nie oznacza, że trzeba dziecko wyreczyć i pozbawić satysfakcji, że poradziło sobie samo.

Dziecko usamodzielniając się zdobywa cenną umiejętność niezależnego myślenia i buduje wysokie poczucie własnej wartości.

Nadmierne uzależnienie od dorosłych utrudnia mu adaptację do nowych warunków, zaburza funkcjonowanie w środowisku rówieśników, hamuje odwagę, zaradność życiową, dociekliwość i ciekawość poznawczą.

Od postaw wychowawczych rodziców, organizacji życia w rodzinie zależy, czy dziecko potrafi być zaradne i samodzielne, czy rozwinięte pożądane cechy charakteru. Rodzice muszą być świadomi, że największą krzywdę wyrządzają dziecku wtedy, gdy nie wdrażają go do samodzielnych działań, zaszczipiają mu niechęć do nich, czy stwarzają sytuacje uniemożliwiające uniezależnienie się od osób dorosłych.

Opracowała Wanda Łukaszczyk